

Dnro V/29564/2024

24.6.2024

Alkoholijuomien pakkausmerkinnät

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Sisällys

1.	Johdanto.....	3
2.	Alkoholijuoman myyntipakkauksessa pakolliset tiedot.....	4
2.1.	Alkoholijuomia koskevat vapautukset pakollisista merkinnöistä	4
2.2.	Juoman nimi	4
2.3.	Allergioita tai intoleransseja aiheuttavat aineet ja tuotteet	6
2.4.	Sisällön määrä	6
2.5.	Vähimmäissäilyvyysaika tai viimeinen käyttöajankohta	6
2.6.	Alkoholijuoman ja sen pääainesosan alkuperämaan ilmoittaminen.....	7
2.7.	Eriyiset säilytysolosuhteet ja/tai käyttöolosuhteet	8
2.8.	Elintarvikealan toimijan nimi tai toiminimi ja osoite	8
2.9.	Käyttöohje.....	8
2.10.	Alkoholipitoisuus	8
2.11.	Juoma- ja pullotuserän tunnus.....	10
3.	Muut pakolliset tiedot	10
3.1.	Varoitusluonteiset ainesosamerkinnot	10
3.1.1.	Allergioita tai intoleransseja aiheuttavat aineet ja tuotteet 11	
3.1.2.	Makeutusaineet	12
3.1.3.	Kofeiini ja kiniini	13
3.1.4.	Lakritsihappo, glysyrritsiinihappo ja sen ammoniumsuola 14	
3.1.5.	Muuntogeenisten ainesosien ilmoittaminen.....	14
4.	Muut huomioon otettavat seikat	15
4.1.	Kielivaatimukset.....	15
4.2.	Merkintöjen sijoittelu, havaittavuus ja esittäminen	15
4.3.	Ainesosaluettelo	16
4.4.	Ravintoarvoilmoitus	16
4.5.	Ravitsemus- ja terveystietä	17
4.6.	Luonnonmukainen tuotantotapa	17
4.7.	Nimisuojat tuotteet.....	17
4.8.	Rahtityö ja omaetiketti-tuotteet.	18
4.9.	Mainonta	19

1. Johdanto

Alkoholijuomien pakkausmerkintöjä suunniteltaessa ja laadittaessa on otettava huomioon alkoholi- ja elintarvikelainsäädännön vaatimukset. Tässä ohjeessa on esitetty vain yleisimmät kohdat alkoholijuomien pakkausmerkintävaatimuksista ja mallietiketti.

Tämä on päivitetty versio 16.6.2022 annetusta alkoholijuomien pakkausmerkintöjen ohjeesta (dnro V/12443/2022). Ohjeeseen on päivitetty alkoholilain vähittäismyyntirajan muutoksen aiheuttamia teknisiä muutoksia. Sekä täsmennetty muun muassa tuotteen nimeämistä.

Tämä ohje pohjautuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen 1169/2011 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille. Toimijan on myös otettava huomioon tuotteeseen vaikuttava EU:n erillislainsäädäntö. Erillislainsäädäntöä kohdistuu tislattuihin juomiin ja niistä valmistettaviin juomasekoituksiin; rypäleviineihin ja maustettuihin viineihin sekä nimisuojojärjestelmään että luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään kuuluviin tuotteisiin.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 834/2014 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille säädetään kieltä ja erätunnusta koskevat vaatimukset, jotka on kuvattu myös tässä ohjeessa.

Tässä ohjeessa käsitellään ainoastaan myyntipakkausten pakollisia tietoja. Tuotteen valmistaja voi aina halutessaan kertoa tuotteestaan enemmän kuin mitä lainsäädäntö vaatii, mutta senkin on oltava totuudenmukaista eikä se saa johtaa kuluttajaa harhaan.

Myös seuraavissa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) ohjeissa on alkoholijuomien pakkausmerkintöihin liittyviä asioita. [Ohjeet löytyvät Valviran verkkosivuilta.](#)

- Viinien pakkausmerkinnät
- Ohje alkoholimainonnasta
- [EU:n komission tiedonanto ja ohje tislattujen juomien nimityksien käyttämisestä](#)

2. Alkoholijuoman myyntipakkauksessa pakolliset tiedot

Alkoholijuoman myyntipakkauksella tarkoitetaan tässä yhteydessä yksittäistä tuotetta, esim. pullo, tölkki tai hanapakkaus (keg, bag in box).

Myyntipakkauksessa annetut tiedot eivät saa johtaa harhaan esimerkiksi ominaisuuksien, koostumuksen, määrän säilyvyyden, alkuperämaan tai lähtöpaikanvalmistus- ja tuotantomenetelmien osalta. Tietojen tulee olla oikeellisia ja kuluttajalle helposti ymmärrettäviä.

Pakolliset tiedot on esitettävä suoraan myyntipakkauksessa tai siihen kiinnitetyssä etiketissä. Tietojen esittämistavasta kerrotaan tarkemmin kohdassa 4.2.

2.1. Alkoholijuomia koskevat vapautukset pakollisista merkinnöistä

Yli 1,2 tilavuusprosenttia (til-%) alkoholia sisältävät juomat on vapautettu ainesosaluettelon tai ravintoarvoilmoituksen tietojen merkitsemisestä, mutta niiden merkitseminen on mahdollista. Ainesosaluettelon ja ravintoarvoilmoitusten merkintöjen käyttämisestä on kuvattu tarkemmin kohdissa 4.3 ja 4.4.

2.2. Juoman nimi

Juoman/tuotteen nimellä tarkoitetaan elintarvikkeen virallista nimeä, josta säädetään juomaan sovellettavissa unionin säännöksissä tai kansallisissa säädöksissä. Virallisen nimen puuttuessa juomasta käytetään sen tavanomaista ja vakiintunutta nimeä. Jos vakiintunutta nimeä ei ole, annetaan juomalle sitä mahdollisimman tarkasti kuvaava nimi. Juoman nimeä muodostettaessa tulee myös huomioida viinien, maustettujen viinien ja tislattujen alkoholijuomien EU lainsäädäntö.

Juoman nimeä ei tule sekoittaa sen kaupalliseen tuotenimeen tai tavaramerkkiin. Kauppanimet ja tavaramerkit ovat vapaaehtoisia merkintöjä eivätkä ne korvaa juoman nimeä.

Juoman nimi kertoo kuluttajalle mitä hän on ostamassa. Juoman nimi ei saa johtaa kuluttajaa harhaan. Jos juoma nimessä käytetään jotain juoman ainesosaa täydentämään juoman nimeä, tulee kyseistä ainesosaa olla yli 50 %

tuotteen maatalousperäisistä ainesosista. Esim. ”vehnäoluen” viljaraaka-aineista tulee yli 50 % olla vehnää.

Käytettäessä juoman nimessä tuotteen maustamiseen siitä selkeästi erottuvan ainesosan/aromin nimeä, tulee se esittää selkeästi maustamistarkoituksessa. Esim. ”mustikalla maustettu siideri” tai mikäli maustamiseen on käytetty aromia esitetään se ”mustikanmakuinen siideri”.

Juoman kaupallista nimeä käytettäessä on myös huomioitava edellä esitetty. Kaupallinen nimikään ei saa johtaa kuluttajaa harhaan.

Tislattujen alkoholijuomien asetuksen 787/2019 mukaisesti tuotteen juomatyypin kuvaava myyntinimitys (Vodka, Akvavit, Brandy, Gin jne.) tulee näkyä etiketissä. Myyntinimitys ilmoitetaan sellaisessa muodossa, jossa se on asetuksessa ilmoitettu. Asetuksen liitteessä I on esitetty määritelmät eri juomatyypeille. Jos tislattu alkoholijuoma ei täytä minkään asetuksessa määritellyn juomatyypin vaatimuksia, tulee myyntinimityksenä olla etiketissä ’viina, brännvin’.

Tislattujen alkoholijuomien asetuksen mukaisesti määritellyjä juomatyyppejä ei saa kuvata, esitellä eikä merkitä sellaisilla liitesanoilla tai sanonnoilla kuin ”kaltainen”, ”tyyppinen”, ”tyylinen”, ”tapaan valmistettu”, ”makuinen” eikä muilla vastaavilla ilmaisuilla yhdistettynä myyntinimitykseen.

Jos alkoholipitoisten juomasekoitusten nimessä tai kauppanimessä käytetään tislattujen juomien nimityksiä, tulee kaiken alkoholin olla peräisin kyseisestä tislattusta alkoholijuomasta. Asetuksessa ja komission erillisessä ohjeessa annetaan myös tarkempia ohjeita merkintöjen sijoittelusta, fonttikoosta ja esittämistavasta.

Myös maustettujen viinien juomatyypin kuvaava myyntinimitys tulee näkyä etiketissä. Asetuksen 251/2014 mukaisesti määritellyjen maustettujen viinien nimeä ei saa myöskään merkitä edellä mainituilla liitesanoilla yhdistettynä myyntinimitykseen.

Alkoholilain (305/2024) muutoksen myötä tapahtunut vähittäismyyntirajan nosto käymisteitse valmistettujen tuotteiden osalta 8 tilavuusprosenttiin voi aiheuttaa kuluttajille ja toimijoille haasteita tunnistaa juomasekoituksina myytäviä tuotteita. Sen johdosta Valvira suosittaakin, että käymisteitse valmistettujen juomasekoitusten nimen yhteyteen merkittäisiin valmistustapa; ”käymisteitse valmistettu/tillverkats genom jäsning”.

2.3. Allergioita tai intoleransseja aiheuttavat aineet ja tuotteet

Allergioita tai intoleransseja aiheuttava ainesosa ilmoitetaan pakkausmerkinnöissä ainesosaluettelossa, jossa se korostetaan ladonnalla siten, että se erottuu selvästi muusta ainesosaluettelosta (esim. kirjasinlajilla, -tyylillä tai taustavärillä). Jos ainesosaluetteloa ei ole, tulee yliherkkyyttä aiheuttavan ainesosan nimi ilmoittaa merkinnöissä ja sitä tulee edeltää sana ”sisältää”. Allergioita tai intoleransseja aiheuttavista ainesosista kerrotaan tarkemmin tämän ohjeen kohdassa 3.1.

2.4. Sisällön määrä

Sisällön määrä tulee ilmoittaa litroina, senttilitroina tai millilitroina. Viineille, maustetuille viineille ja tislatuille alkoholijuomille on [EU:n direktiivillä 2007/45/ETY](#) asetettu sallitut pakkauskoot.

2.5. Vähimmäissäilyvyysaika tai viimeinen käyttöajankohta

Alle 10 til-% alkoholia sisältävien juomien pakkausmerkinnöissä on ilmoitettava vähimmäissäilyvyysajankohta (parasta ennen –päiväys). Mikäli tuotteen säilyvyysaika on pidempi kuin kolme kuukautta on kuukauden ja vuoden ilmoittaminen riittävä tarkkuus.

Vaatus ei kuitenkaan koske viiniä, väkevöityä viiniä, kuohuviiniä, maustettua viiniä, siidereitä ja vastaavia tuotteita, jotka on valmistettu muista hedelmistä kuin viinirypäleistä, sekä CN koodiin 2206 00 kuuluvia viinirypäleistä tai käymättömästä rypälemehusta valmistettuja juomia.

Ajankohtaa ennen on oltava joko ilmaisu

- ”parasta ennen ...”, kun ajankohta ilmoitetaan päivän tarkkuudella (järjestyksessä päivä, kuukausi, vuosi);

tai ilmaisu

- ”parasta ennen ... loppua”, kun ajankohta ilmoitetaan kuukauden tarkkuudella.

2.6. Alkoholijuoman ja sen pääainesosan alkuperämaan ilmoittaminen

Alkoholijuoman alkuperämaa on ilmoitettava, jos sen ilmoittamatta jättäminen voi johtaa kuluttajaa harhaan. Tämä on huomioitava etenkin sellaisissa tapauksissa, joissa alkoholijuoman mukana seuraavista tiedoista, symboleista tai etiketistä voisi muuten saada eri käsityksen juoman alkuperästä.

Alkoholijuoman pääainesosan alkuperämaa on ilmoitettava silloin, kun juoman ja sen pääainesosan alkuperämaa ei ole sama. Pääainesosan alkuperä on ilmoitettava, mikäli sen ilmoittamatta jättäminen voisi johtaa kuluttajaa harhaan. Jos pääainesosan alkuperämaa ja alkoholijuoman valmistusmaa ovat sama, ei pääainesosan alkuperämaata ole tarvetta ilmoittaa.

Alkoholijuoman pääainesosalla tarkoitetaan sellaista alkoholijuoman ainesosaa tai ainesosien yhdistelmää, jonka osuus kyseisestä elintarvikkeesta on yli 50 prosenttia ja joka antaa tuotteelle sen tärkeimmät kemialliset ja/tai aistinvaraiset ominaisuudet tai jonka kuluttaja yleensä liittää alkoholijuomaan. Pääainesosa voi olla myös koostettu ainesosa. Elintarvikkeella voi olla useita pääainesosia. Vesi ei voi olla yksinään pääainesosa alkoholijuomissa. Elintarvikealan toimija määrittää itse, mikä on pääainesosa. Valvontaviranomainen voi puuttua tarvittaessa asiaan.

Alkoholijuoman pääainesosan alkuperämaan ilmoittamisesta säädetään komission täytäntöönpanoasetuksella (EU N:o 2018/775). Asetus täydentää EU:n elintarviketietoasetuksen pääainesosan alkuperämaan ilmoittamista. Asetusta ei kuitenkaan sovelleta luonnonmukaisesti tuotettuihin alkoholijuomiin, nimisuojujattuihin alkoholijuomiin eikä EU:n markkinajärjestelyasetuksen rypäleviineihin, tislattujen alkoholijuomien ja maustettuihin viinituotteiden suojujattuihin maantieteellisiin merkintöihin eikä rekisteröityihin tavaramerkkeihin.

[Täytäntöönpanoasetuksen soveltamisesta on ohjeistuksena annettu Euroopan komission tiedonanto ja ohje pääaineosan alkuperämaan ilmoittamisesta.](#)

Tiedonannossa käydään yksityiskohtaisia kysymyksiä läpi.

Pääainesosan alkuperämaa ilmoitetaan sen alkuperämaana esim. ”Suomi” tai viittaamalla johonkin maantieteelliseen alueeseen esim. ”EU” tai alueeseen tai mihin tahansa muuhun maantieteellinen alueeseen, joka on vakiintunut kansainvälisessä käytössä. Pääainesosan alkuperämaa voidaan ilmoittaa myös poissulkemalla maa tai alue mistä pääainesosa ei ole peräisin. Esimerkiksi ”etanoli ei ole Suomesta.”

2.7. Erityiset säilytysolosuhteet ja/tai käyttöolosuhteet

Jos alkoholijuoma vaatii esimerkiksi kylmäsäilytystä, on tästä ilmoitettava pakkausmerkinnöissä.

2.8. Elintarvikealan toimijan nimi tai toiminimi ja osoite

Elintarviketiedoista vastuussa oleva elintarvikealan toimija on toimija, jonka nimellä tai toiminimellä elintarviketta pidetään kaupan tai jos tämä toimija ei ole sijoittautunut unioniin, tuontia unionin markkinoille harjoittava toimija. Vastuussa olevan toimijan on varmistettava elintarviketietojen mukanaolo ja oikeellisuus sovellettavan elintarviketietoja koskevan lainsäädännön ja asiaan liittyvien kansallisten säännösten vaatimusten mukaisesti.

Vastuussa oleva toimija voi olla esimerkiksi juoman valmistaja, valmistuttaja, pullottaja tai myyjä, jonka nimi, toiminimi tai aputoiminimi tulee näkyä pakkauksessa. Kuluttajalle lisätietona voidaan täsmentää toimijan roolia lisäämällä esimerkiksi "valmistaja", "valmistuttaja" tai "pullottaja" tietojen yhteyteen. Rooli tulee lisätä, mikäli sen puuttuminen voisi johtaa kuluttajaa harhaan.

EU-alueella toimivan valmistajan tiedot ovat pääsääntöisesti riittävät. Mikäli tukkumyyjä täydentää pakollisia pakkausmerkintöjä suomen ja ruotsin kielellä, tulee tukkumyyjän nimi ja osoitetieto lisätä pakkaukseen.

Osoitteen tulee olla sillä tarkkuudella, että posti löytää siihen perille. Pelkkä nettiosoite (www-osoite) ei ole riittävä. Tällä varmistetaan, että vastuussa oleva elintarvikealan toimija voidaan tavoittaa.

2.9. Käyttöohje

Käyttöohje tulee merkitä tarvittaessa, jos elintarvikkeen tarkoituksenmukainen käyttö ilman sitä on vaikeaa.

2.10. Alkoholipitoisuus

Alkoholipitoisuus ilmoitetaan enintään yhden desimaalin tarkkuudella. Selvyyden vuoksi alkoholipitoisuutta osoittavan luvun jälkeen on oltava ilmaisu "til-%" tai "tilavuusprosenttia" (ruots. "volymprocent tai % vol.") ja luvun edellä voi olla sana "alkoholi" tai lyhennys "alk." (ruots. "alkohol" tai "alk."). Ilmoitettava alkoholipitoisuus on määritettävä + 20 °C:ssa.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää merkintöjen havaittavuuteen, kun kyseessä on alkoholijuoma, jota vastaavia alkoholittomia juomia on markkinoilla (esimerkiksi alkoholittomat viinit, siiderit, oluet ja virvoitusjuomat). Tällöin alkoholipitoisuutta osoittava merkintä on tehtävä siten, että se ei johda kuluttajaa harhaan siitä, että kyseessä on alkoholia sisältävä juoma. Selkeyden vuoksi alkoholipitoisuutta osoittava luku tulee merkitä samaan näkökenttään tuotteen nimen kanssa.

Merkitty alkoholipitoisuus saa poiketa todellisesta alla esitetyn taulukon mukaisesti.

Juoma	Poikkeama (+/- til-%)
CN-koodiin 2203 00 kuuluvat oluet, joiden alkoholipitoisuus on enintään 5,5 til-%, CN-koodiin 2206 00 kuuluvat rypäleistä valmistetut hiilihapottomat juomat	0,5
Oluet, joiden alkoholipitoisuus on yli 5,5 til-%, CN-koodiin 2206 00 kuuluvat rypäleistä valmistetut helmeilevät juomat; siiderit, päärynästä valmistetut alkoholijuomat, hedelmäviinit ja muut vastaavanlaiset alkoholijuomat, jotka on valmistettu muista hedelmistä kuin rypäleistä ja jotka voivat olla joko puolihelmeileviä tai helmeileviä; sima	1
Maseroituja hedelmiä tai kasvien osia sisältävät juomat	1,5
Muut juomat (mm. tislattut juomat ja niistä valmistetut long drink-juomat), jotka sisältävät yli 1,2 til-% alkoholia	0,3
Viinituotteet (CN-koodeihin 2204 ja 2205 kuuluvat)	0,5

Tuotteiden säädöstenmukaisuutta arvioitaessa edellä esitettyjen tuoteryhmäkohtaisten sallittujen poikkeamien lisäksi otetaan huomioon juoman tutkineen laboratorion analyysitulokselle antama mittausepävarmuus. Mittausepävarmuus riippuu määritysmenetelmästä, laboratorion ja

tutkittavasta tuoteryhmästä. Mittausepävarmuuteen on sisällytetty menetelmän toistettavuudesta ja uusittavuudesta aiheutuvat poikkeamat.

Esimerkki: Enintään 8 til-% alkoholia sisältävien käymisteitse valmistettujen juomien myynti

Käymisteitse valmistetuille tuotteille, jotka ovat myynnissä muussa kuin Alko Oy:n vähittäismyynnissä, korkein sallittu alkoholipitoisuus on 8 tilavuusprosenttia. Jos näiden tuotteiden analysoitu alkoholipitoisuus ylittää 8 til-%, kun otetaan huomioon tulokselle annettu mittausepävarmuus (esimerkiksi 0,05 til-%), yli 8 til-% alkoholia sisältävää juomaa voidaan toimittaa ainoastaan Alko Oy:n vähittäismyyntiin, edellyttäen että alkoholipitoisuus täyttää yllä olevassa taulukossa esitetyt tarkkuusvaatimukset.

Samalla periaatteella tulkitaan tislatusista alkoholijuomista valmistettujen juomasekoitusten (enintään 5,5 til-%), käsityöläisluen ja sahdin (enintään 12 til-%) sekä tilaviinin (enintään 13 til-%) vähittäismyynnin alkoholipitoisuuden ylärajaa.

2.11. Juoma- ja pullotuserän tunnus

Yli 1,2 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävissä juomissa tulee olla merkintä, jonka perusteella erä voidaan tunnistaa. Tunnuksen eteen on merkittävä kirjain ”L” ellei tunnus muuten erotu selvästi muista pakkausmerkinnöistä.

Edellä mainitun merkinnän sijasta voidaan käyttää erätunnuksena säilyvyysaikaan liittyviä ilmaisuja, kuten esimerkiksi ”parasta ennen” ja päivämäärä (järjestyksessä päivä, kuukausi, vuosi).

Erän määrittää ja tunnuksen merkitsee juoman tuottaja, valmistaja, pakkaaja tai Euroopan unionin alueelle sijoittunut ensimmäinen myyjä.

3. Muut pakolliset tiedot

3.1. Varoitusluonteiset ainesosamerkinnot

Alkoholijuomien pakkausmerkintöihin tulee sisällyttää varoitusluonteisia merkintöjä, jos ne sisältävät tiettyjä haitallisia ainesosia. Merkinnot on tehtävä, jos niiden puuttuminen voi aiheuttaa kuluttajalle terveydellistä tai taloudellista haittaa tai, jos on mahdollista, että kuluttaja käyttää tuotetta virheellisesti.

Yleisimmät allergioita tai intoleransseja aiheuttavat ainesosat, makeutusaineet, kofeiini, lakritsihappo sekä muuntogeeniset ainekset ovat ainesosia, jotka tulee ilmoittaa pakkausmerkinnöissä suomen ja ruotsin kielellä.

3.1.1. Allergioita tai intoleransseja aiheuttavat aineet ja tuotteet

Allergioita ja intoleransseja aiheuttavat ainesosat (katso alla) on ilmoitettava etiketissä kohdan 2.2 mukaisesti. Ainesosat on listattu alla.

- 1) gluteenia sisältävät viljat (vehnä, ruis, ohra, kaura, speltti, kamut-vilja sekä niiden hybridikannat) ja viljatuotteet, lukuun ottamatta seuraavia:
 - a) vehnäpohjaiset glukoosisiirapit, dekstroosi mukaan luettuna
 - b) vehnäpohjaiset maltodekstriinit
 - c) ohrapohjaiset glukoosisiirapit
 - d) viljat, joita käytetään alkoholittomien valmistukseen, maatalousperäinen etyylialkoholi mukaan lukien
- 2) äyriäiset ja äyriäistuotteet
- 3) munat ja munatuotteet
- 4) kalat ja kalatuotteet, lukuun ottamatta seuraavia:
 - a) vitamiini- ja karotenoidivalmisteiden kantaja-aineena käytettävä kalaliivate
 - b) oluen ja viini valmistuksessa kirkastamiseen käytettävä kalaliivate tai kalaliima
- 5) maapähkinät ja maapähkinätuotteet
- 6) soijapavut ja soijapaputuotteet, lukuun ottamatta seuraavia:
 - a) täysin jalostettu soijaöljy ja -rasva
 - b) soijasta peräisin oleva luonnon tokoferolien sekoitus (E306), luonnon D-alfatokoferoli, luonnon D-alfatokoferoliasetaatti ja luonnon D-alfatokoferolisukkinaatti
 - c) soijasta peräisin olevien kasviöljyjen kasvisterolit ja kasvisteroliesterit

- d) soijasta peräisin olevista kasvisteroleista valmistetut kasvistanoliesterit
- 7) maito ja maitotuotteet (laktoosi mukaan lukien), lukuun ottamatta seuraavia:
- a) hera, jota käytetään maatalousperäisten tisleiden tai etyylialkoholin valmistukseen tislattuja alkoholijuomia ja muita alkoholijuomia varten
 - b) laktitoli
- 8) pähkinät: manteli (*Amygdalus communis L.*), hasselpähkinä (*Corylus avellana*), saksanpähkinä (*Juglans regia*), cashewpähkinä (*Anacardium occidentale*), pekaanipähkinä (*Carya illinoensis (Wangenh) K. Koch*), parapähkinä (*Bertholletia excelsa*), pistaasipähkinä (*Pistacia vera*), Macadamia pähkinä ja Queensland pähkinä (*Macadamia ternifolia*) sekä pähkinätuotteet, lukuun ottamatta seuraavia:
- a) pähkinät, joita käytetään maatalousperäisten tisleiden tai etyylialkoholin valmistukseen tislattuja alkoholijuomia ja muita alkoholijuomia varten
- 9) selleri ja sellerituotteet
- 10) sinappi ja sinappituotteet
- 11) seesaminsiemenet ja seesaminsientuotteet
- 12) rikkidioksidi ja sulfiitti, joiden pitoisuudet ovat yli 10 mg/kg tai 10 mg/l kokonaisrikkidioksidina; lasketaan tuotteille, jotka on tarkoitettu sellaisenaan nautittavaksi tai valmistettu valmistajan ohjeiden mukaisesti
- 13) lupiinit ja lupiinituotteet
- 14) nilviäiset ja nilviäistuotteet

Ainesosan nimestä on käytävä ilmi ainesosan kasvi- tai eläinalkuperä (esimerkiksi **ohramallas**). Koska merkintä on tehtävä ainesosan nimellä, lisäaineiden E-koodeja ei voida käyttää varoitusmerkinnässä.

3.1.2. Makeutusaineet

Juomiin, jotka sisältävät yhtä tai useampaa EU-asetuksen 1333/2008 mukaisesti sallittua makeutusainetta on nimeen tai sen yhteyteen tehtävä merkintä käytetyistä makeutusaineista. Merkintää ei pidä tehdä ainesosaluetteloon tai sen jatkoksi, vaan makeutusaineet tulee ilmoittaa juomatyyppiä kuvaavan nimityksen yhteydessä seuraavasti:

- makeutusainetta sisältävä juoma: ”sisältää makeutusainetta/-aineita, innehåller sötningsmedel”
- lisättyä sokeria ja makeutusainetta sisältävä juoma: ”sisältää sokeria/sokereita ja makeutusainetta/-aineita, innehåller socker och sötningsmedel”
- aspartaamia / aspartaamiasulfaamisuolaa sisältävä juoma (jos aspartaami on ilmoitettu yksilöllisellä nimellä ainesosaluettelossa): **”sisältää fenyylialaniinin lähteen, innehåller fenylalaninkälla”**
- aspartaamia sisältävä juoma (jos ainesosaluettelo ei ole tai aspartaami / aspartaamiasulfaamisuolaa on ilmoitettu E-koodina ainesosaluettelossa): **”sisältää aspartaamia (fenyylialaniinin lähde)”, ”innehåller aspartam (en källa till fenylalanin)”**

Esimerkki: Forest Fruit Light

Maustettu omenasiideri. Sisältää sokereita, makeutusainetta ja aspartaamia (fenyylialaniinin lähde). Ainekset: Omenaviini (vesi, omenamehu tiivisteestä, glukoosisirappi), vesi, sokeri, happamuudensäätöaine (E330), aromit (mm. mansikka), säilöntäaine (E202), värit (E163, E150), makeutusaineet (E950, E951), hapettumisenestoaine (E224, sulfiitti).

3.1.3. Kofeiini ja kiniini

Juomassa aromiaineena käytetty kofeiini ja/tai kiniini on ilmoitettava nimellä juoman nimen yhteydessä tai ainesosaluettelossa sanan ”aromi, aromi” yhteydessä.

Jos juoma sisältää kofeiinia enemmän kuin 150 mg/l (tarkoittaa sekä lisättyä että raaka-aineiden mukana tullutta kofeiinia), on tehtävä merkintä **”korkea kofeiinipitoisuus, hög koffeinhalt”** ja tieto kofeiinin määrästä ilmaistuna XX mg/100 ml. Merkinnän on oltava juoman myyntinimikkeen yhteydessä.

Kofeiinista varoittavaa merkintää ei kuitenkaan vaadita sellaisiin kahvi- tai teepohjaisiin juomiin eikä kahvi- tai teeuutteesta valmistettuihin juomiin, joiden nimessä on sana ”kahvi, kaffe” tai ”tee, te” (esimerkiksi kahvilikööri).

3.1.4. Lakritsihappo, glysyrritsiinihappo ja sen ammoniumsuola

Juomiin, joihin on lisätty lakritsikasvia (*Glycyrrhiza glabra*), glysyrritsiinihappoa tai sen ammoniumsuolaa sellaisenaan ja jotka sisältävät glysyrritsiinihappoa tai sen ammoniumsuolaa vähintään 10 mg/l, on juoman tuotenimen välittömään yhteyteen tehtävä merkintä ”**sisältää lakritsia, innehåller lakrits**”. Jos pakkauksessa on ainesosaluettelo, merkinnän voi tehdä myös sen jälkeen. Tätä varoitusmerkintää ei tarvitse tehdä, jos sana ”lakritsi, lakrits” on mainittu ainesosaluettelossa tai juoman nimessä (esimerkiksi lakritsilikööri).

Sellaisten yli 1,2 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävien juomien, joihin on lisätty lakritsikasvia, glysyrritsiinihappoa tai sen ammoniumsuolaa sellaisenaan ja jotka sisältävät glysyrritsiinihappoa tai sen ammoniumsuolaa vähintään 300 mg/l, on joko nimen tai ainesosaluettelon jälkeen tehtävä merkintä ”**sisältää lakritsia – kohonneesta verenpaineesta kärsivien henkilöiden on vältettävä tuotteen liiallista nauttimista, innehåller lakrits – personer som lider av högt blodtryck bör undvika överkonsumtion av denna produkt**”.

3.1.5. Muuntogeenisten ainesosien ilmoittaminen

Muuntogeeninen tarkoittaa geneettisesti muunnettua eliötä, esimerkiksi kasvia tai bakteeria, jonka perimää on muunnettu geenitekniikan menetelmin (GMO = geeniteknisesti muunneltu organismi). Muuntogeeniset elintarvikkeet on valmistettu muuntogeenisistä aineksista tai sisältävät niitä. Muuntogeenisistä elintarvikkeista annetun neuvoston asetuksen (1829/2003/EY) soveltamisalaan kuuluvat myös alkoholia sisältävä juomat. Muuntogeenisiä organismeja tai elintarvikkeita ei saa tuoda markkinoille, ellei niille ole myönnetty lupaa.

Asetus edellyttää, että muuntogeenisiä organismeja sisältävien, niistä koostuvien tai valmistettujen elintarvikkeiden päällysmarkkinöissä tulee olla merkintä ”**muuntogeeninen, genetiskt modifierad**” tai ”**valmistettu muuntogeenisestä..., tillverkad av genetiskt modifierad... [organismin nimi]**”.

Jos tuotteessa on ainesosaluettelo, merkinnän voi tehdä:

- ainesosaluetteloon välittömästi kyseisen ainesosan jälkeen sulkeisiin maininta ”muuntogeeninen” tai ”valmistettu muuntogeenisestä [ainesosan nimi]” tai vaihtoehtoisesti
- jos ainesosa ilmoitetaan ryhmänimeä käyttäen, ainesosaluettelo on merkittävä sanat ”sisältää muuntogeenistä..., innehåller genetiskt

modifierad..." tai "sisältää [ainesosan nimi], joka on valmistettu muuntogeenisestä [organismin nimi]", "innehåller ...", som är tillverkad av genetiskt modifierad...."

On huomattava, että merkintävaatimus koskee myös mikro-organismien (esimerkiksi hiivat ja bakteerit) avulla valmistettuja fermentaatiotuotteita, kuten lisäaineita ja aromeja, jos lopputuote sisältää muuntogeenisiä organismeja.

[Lisätietoa muuntogeenisistä elintarvikkeista löytyy Ruokaviraston verkkosivuilta.](#)

4. Muut huomioon otettavat seikat

4.1. Kielivaatimukset

Pakolliset pakkausmerkinnät on tehtävä suomeksi ja ruotsiksi. Jos tuotetta myydään vain yksikielisessä kunnassa, kyseisen kunnan kieli (suomi tai ruotsi) riittää. Myös seuraavat poikkeukset kielivaatimukseen sallitaan:

- alkoholijuomien nimet, esimerkiksi lager, liqueur jne voidaan käyttää, mikäli nimi on vakiintunut yleiseen käyttöön tai se ymmärretään myös vieraskielisessä muodossaan
- alkoholipitoisuutta kuvaava merkintä vol-%

4.2. Merkintöjen sijoittelu, havaittavuus ja esittäminen

Pakolliset pakkausmerkinnät on merkittävä näkyvään kohtaan helposti havaittavalla, luettavalla pysyvällä tavalla. Niitä ei saa peittää, himmentää tai katkaista eikä niiden huomioarvoa saa vähentää millään tavoin. Merkinnät on tehtävä sellaisella kirjasinkoolla, jonka alla olevan kuvan mukainen x-korkeus on vähintään 1,2 mm. Jos myyntipakkauksen suurimman pinnan pinta-ala on alle 80 cm², on x-korkeuden oltava vähintään 0,9 mm.

x-KORKEUS

Selitykset

1	Yläpidennyksen linja
2	Versaalilinja
3	Genemalinja
4	Peruslinja
5	Alapidennyksen linja
6	x-korkeus
7	Kirjasinkoko

Pakollisista pakkausmerkinnöistä on juoman nimen, sisällön määrän ja juoman todellisen alkoholipitoisuuden tilavuusprosentteina (kun alkoholipitoisuus on suurempi kuin 1,2 tilavuusprosenttia) oltava samassa nähtävissä olevassa kentässä. Nähtävissä olevalla kentällä tarkoitetaan kaikkia pakkauksen pintoja, jotka voidaan lukea yhdestä ja samasta katselukulmasta.

4.3. Ainesosaluettelo

Ainesosaluettelon sisällyttäminen alkoholijuoman pakkausmerkintöihin ei ole pakollista, mutta suositeltavaa. Jos ainesosaluettelo tehdään, siihen on merkittävä kaikki käytetyt valmistus- ja lisäaineet valmistusajankohdan mukaisen painon mukaan alenevassa järjestyksessä. Luettelon edellä on oltava soveltuva otsikko, joka koostuu ilmauksesta "ainesosa" tai sisältää sen. Ainesosaluettelon kohdalla tulee huomioida rypälewiinien ja maustettujen viinien osalta Valviran viinien pakkausmerkintä-ohje Dnro V/39707/2023.

4.4. Ravintoarvoilmoitus

Ravintoarvoilmoituksen sisällyttäminen yli 1,2 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävien juomien pakkausmerkintöihin ei ole pakollista, mutta mahdollista.

Merkintä täytyy tehdä, jos etiketissä on esitetty ravitsemusväite, esimerkiksi "Kevyt". Ravintoarvoilmoituksessa alkoholijuomien osalta riittää pelkkä

energiasisältö. Ravintoarvoilmoituksessa kohdalla tulee huomioida rypäleviinien ja maustettujen viinien osalta Valviran viinien pakkausmerkintä-ohje Dnro V/39707/2023.

4.5. Ravitseminen- ja terveystieteet

Elintarvikkeiden ravitseminen- ja terveystieteitä säätelevä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 1924/2006 koskee myös alkoholijuomia. Väite voi olla sanallinen tai kuvallinen ilmaisu, joko tuotteen pakkauksessa tai muussa kuluttajille annettavassa materiaalissa.

Alkoholijuomiin ei saa liittää terveystieteitä. Terveystieteellä tarkoitetaan väitettä, jossa kuluttajan annetaan ymmärtää, että juoman tai sen ainesosan ja kuluttajan terveyden välillä on yhteys (kielletty on esimerkiksi etikettimerkintä ”viinin flavonoidit suojaavat sydän- ja verisuonitauteilta”).

Ravitsemistieteiden osalta ainoastaan väitteet, joissa viitataan vähäiseen alkoholipitoisuuteen tai alkoholin tai energian määrän vähentämiseen sallitaan.

Asetuksen 1924/2006 liitteessä esitellään sallitut ravitsemistieteet ja niihin sovellettavat edellytykset. Liitteessä 2 on esitetty alkoholijuomien osalta kyseeseen tulevat ravitsemistieteet sekä niiden edellytykset.

4.6. Luonnonmukainen tuotantotapa

Luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaaviksi merkinnöiksi katsotaan mm. merkinnät luonnonmukainen, ekologinen ja biologinen ja niiden tavalliset johdokset (luomu-, eko- ja bio-) yksin tai yhdistettynä sekä sanat biodynaaminen, orgaaninen ja orgaanis-biologinen. Luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaaminen edellyttää tuotteen valmistajan ja tukkumyyjän kuulumista EU:n luomusasetuksen (2018/848) mukaiseen valvontajärjestelmään. Luonnonmukaiseen tuotantoon viittaavien merkintöjen käytöstä on tarkemmin kerrottu Valviran ohjeessa Luonnonmukaisesti tuotettujen alkoholijuomien valvonta.

4.7. Nimisuojaustuotteet

Elintarvikkeiden nimisuojajärjestelmä on EU-tason laatujärjestelmiä ja se on ollut voimassa vuodesta 1993. Nimisuojajärjestelmällä tarkoitetaan maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden suojattuja alkuperänimityksiä, maantieteellisiä merkintöjä sekä aitoja perinteisiä tuotteita. Järjestelmien

tarkoituksena on suojata tuotteita vakiintuneen nimen väärinkäytöltä ja huokeammilta väärennöksiltä. Samalla tuotteet saavat lisäarvoa. Kuluttajalle suojaus on tae siitä, että tuotteen alkuperä, raaka-aineet ja valmistusmenetelmä tunnetaan. Alkoholijuomissa suomalaisia nimisuoja tuotteita ovat maantieteelliset merkinnät **Suomalainen Marjalikööri, Suomalainen Hedelmälikööri ja Suomalainen Vodka** sekä aito perinteinen tuote **sahti**. Näistä enemmän liitteessä 3.

4.8. Rahtityö ja omaetiketti-tuotteet.

Suomessa tapahtuva kaupallinen alkoholijuoman valmistus vaatii aina alkoholijuoman valmistusluvan. Alkoholilain mukaan alkoholijuoman valmistaja tai maahantuoja vastaa tuotteesta ja siitä, että tuote ja sen päällyksimerkinnät ja muu esittely ovat siitä annettujen säännösten ja määräysten mukaisia. Myös alkoholijuomien myyjällä tulee olla myyntiin oikeuttava lupa, joko alkoholijuomien tukkumyynti-, anniskelu- tai vähittäismyyntilupa.

Kuluttajan etujen turvaamiseksi ja selkeän informaation saamiseksi edellytetään, että tuotteen pakkausmerkinnöissä, esittelyssä ja markkinoinnissa ilmoitetaan valmistaja, joka on vastuussa tuotteesta. Vaihtoehtoisesti vastuulliseksi toimijaksi voidaan myös ilmoittaa tuotteen maahantuoja tai EU:ssa toimiva myyjä. Alkoholijuomien myyntipakkauksesta tulee siis ilmetä vastuullisen toimijan esim. valmistajan, pakkaajan, maahantuojan tai myyjän (valmistuttajan) nimi tai toiminimi sekä osoite.

Valmistaja voi etiketöidä asiakkaan omalla etiketillä myyntiin valmistamiaan tuotteita, omaetiketti-tuotteita. Tuotteiden pakkausmerkintävaatimukset ovat samat kuin muissakin tuotteissa. Tuote rekisteröidään ja raportoidaan omalla tuotenumeroillaan normaalisti. Mahdollista on myös käyttää jo tuoterekisterissä olevaa omaa tuotetta. Pakollisia pakkausmerkintöjä täydennettäessä tukkumyyjän toimesta, tulee merkintöjä tekevän elintarvikealan toimijan tiedot merkitä.

Kuluttajaa ei saa johtaa harhaan markkinoimalla tuotetta kuvitteellisen valmistajan nimellä. Tuotteen pakkausmerkintöihin voidaan merkitä valmistajaksi ainoastaan valmistusluvan haltija tai tämän aputoiminimi.

Alkoholijuomien tukkumyyntiluvan, anniskeluluvan tai vähittäismyyntiluvan haltijalla on mahdollisuus valmistuttaa juomia edelleen myytäväksi. Mikäli tuotteen pakkausmerkinnöissä tai muussa markkinoinnissa käytetään valmistuksen osalta jotain muuta kuin valmistajan toiminimeen tai

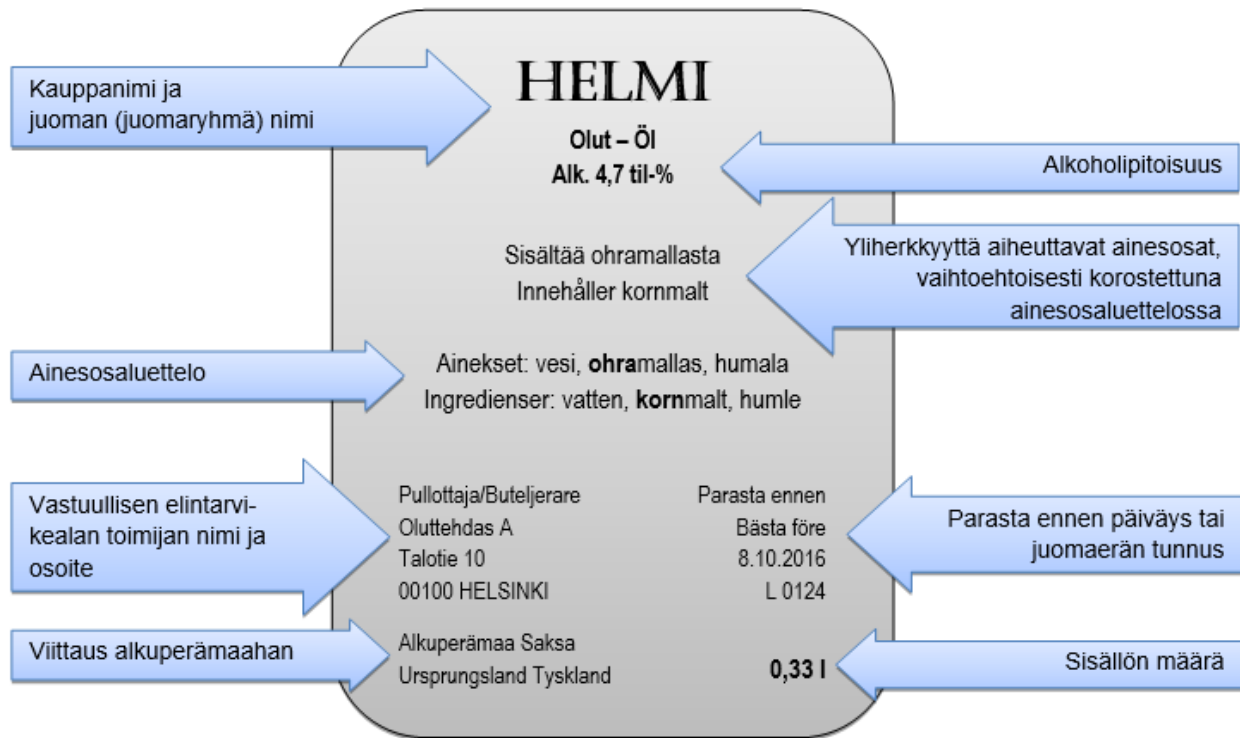
aputoiminimeen viittaavia mainintoja, jotka saattaisivat johtaa kuluttajaa harhaan todellisesta valmistajasta, tulee pakkausmerkinnöissä tai muussa markkinoinnissa käydä selvästi ilmi osoitetietoineen, kuka on tuotteen valmistaja ja kuka valmistuttaja.

4.9. Mainonta

Koska alkoholijuoman pakkaus toimii paitsi tuotetietojen antamisen välineenä myös mainospintana, tulee pakkausta ja sen tekstejä sekä kuvitusta laadittaessa ottaa huomioon myös alkoholilain mainontasäännösten asettamat edellytykset (kts. Valviran ohje alkoholimainonnasta).

Lisätietoja voi pyytää osoitteesta alkoholi@valvira.fi.

Liite 1. Mallietiketti

Liite 2. Ravitsemus- ja terveystiedot

EU-asetuksen 1924/2006 liitteessä esitellään sallitut ravitsemustiedot ja niihin sovellettavat edellytykset. Alkoholijuomien osalta kyseeseen tulevat seuraavat ravitsemustiedot sekä niiden edellytykset:

Vähäenergiainen

Mikäli juoma sisältää energiaa enintään 20 kcal (= 80 kJ)/100 ml.

Energiapitoisuutta vähennetty

Mikäli juoman energian määrää on vähennetty vähintään 30 prosenttia vastaavaan muuhun juomaan nähden. Lukuun ottamatta oluita, väitteeseen on liitettävä myös ilmoitus siitä tekijästä, jonka vuoksi juoman energian määrää on vähennetty (esimerkiksi väite ”*Energiapitoisuutta vähennetty alkoholin ja sokerin osalta*”).

Vähäsokerinen

Mikäli juoma sisältää sokeria enintään 2,5 g/100 ml.

Sokeriton

Mikäli juoma sisältää sokeria enintään 0,5 g/100 ml.

Ei lisättyjä sokereita

Mikäli juomaan ei ole lisätty mono- tai disakkarideja tai muita elintarvikkeita, joita käytetään niiden makeuttavan vaikutuksen vuoksi. Jos sokeria on juomassa luontaisesti raaka-aineiden osana, pakkauksessa on oltava myös merkintä ”*Sisältää luontaisesti sokereita*”.

Alkoholia vähennetty

Mikäli alkoholin määrää on vähennetty vähintään 30 prosenttia vastaavaan muuhun juomaan nähden.

Kevyt

Mikäli energian määrää on vähennetty vähintään 30 prosenttia vastaavaan muuhun juomaan nähden. Lukuun ottamatta oluita, väitteeseen on liitettävä myös ilmoitus siitä tekijästä, jonka vuoksi juoma on ”kevyt” (esimerkiksi väite ”*Kevyt – vähennetty sokeria*”).

Määriteltäessä vertailua varten vastaavaa juomaa, tulee ottaa huomioon ainoastaan samaan tuoteryhmään kuuluvat juomat (esimerkiksi olut, viini tai siideri). Lisäksi vertailua varten on huomioitava useita kyseiseen tuoteryhmään kuuluvia juomia, myös muiden valmistajien juomat mukaan lukien.

Gluteeniton ja erittäin vähägluteeninen elintarvike

Mainintaa ”gluteeniton” voidaan käyttää vain, jos alkoholijuoman gluteenipitoisuus on enintään 20 mg/kg/l (ppm). Erittäin vähägluteeniset tuotteet sisältävät gluteenia enintään 100 mg/kg/l (ppm). Väitteiden käytön edellytyksenä on, että tuotteen gluteenipitoisuus on komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 828/2014 mukainen.

Alkoholijuomien pakkausmerkinnöissä ravitsemus- ja terveysväittämien osalta on otettava huomioon, että merkinnöissä ei saa ilmoittaa tavallisella alkoholijuomalla olevan sellaisia erityisiä vaikutuksia tai ominaisuuksia, joiden suhteen se ei poikkea muista vastaavista alkoholijuomista. Näin ollen esimerkiksi ”gluteeniton” merkintää ei voida liittää esimerkiksi viiniin.

Liite 3. Suomalaiset alkoholijuomien nimisuojaustuotteet ja niiden kuvaukset

Sahti

Sahti valmistetaan perinteen mukaisista raaka-aineista, joihin kuuluvat ohramaltaan lisäksi muu viljamallas ja vilja (ruis, ohra, vehnä ja kaura) sekä usein humala. Alkoholikäymiseen käytetään leivinhiivaa tai kerättyä hiivaa.

Valmistus tapahtuu lisäämällä vesi maltaan ja viljan joukkoon siten, että veden lämpötila on alussa noin 40 astetta ja viimeisessä lisäyksessä noin 100 astetta Celsiusta (imellyttäminen/mäskääminen). Kuumennusajat vaihtelevat lyhyestä kuumennuksesta perusteelliseen keittämiseen. Vierre erotetaan kuurnassa tai saavissa (siiviläamme) ja vierteen sekaan voidaan lisätä humalaa. Valmistuksen apuaineina on perinteisessä menetelmässä käytetty siivilöinnissä katajaa ja rukiin olkia.

Vierre käytetään valmiiksi sahdiksi hiivan (leivinhiiva tai kerätty hiiva) avulla. Käyminen tapahtuu pintahiivamenetelmällä, jossa pääkäyminen on noin 3 vrk huoneenlämmössä tai viileämmässä ja varastointi viileässä vähintään viikon. Sahdin alkoholi muodostuu yksinomaan siitä sokerista, joka on syntynyt valmistuksessa käytetyistä maltaista ja niiden ohella käytetyistä muista viljatuotteista.

Sahdin tekotavat ja raaka-aineet ovat perinteisesti hieman vaihdelleet eri paikkakunnilla, mutta yllä mainitun ohjeen rajoissa. Noin 50 litran sahtiannokseen käytetään noin 20 kg viljamaltaita ja 50 g hiivaa.

Sahdin perinteinen luonne perustuu perinteiseen valmistustapaan. Se on valmistettu perinteisistä raaka-aineista ilman lisäaineita. Valmistettu sahti ei suodateta eikä pastöroida, vaan se nautitaan tuoreoluenaa.

Sahtivierteen kantavierreväkevyys on vähintään 19 Plato-astetta, alkoholipitoisuus on 6-12 til-%. Sahdin pH on alle 5. Väri vaihtelee raaka-aineiden käytön mukaan vaalean keltaisesta tumman ruskeaan. Sahti on sameaa, koska se on suodattamatonta. Korkean jäännössokeripitoisuutensa vuoksi sahti on tuoreena maultaan makeahkoa.

[Sahdin määritelmä on julkaistu Euroopan virallisessa lehdessä.](#)

Suomalainen Vodka, Suomalainen Marjalikööri ja Suomalainen Hedelmälikööri

Suomalainen Vodka, Finsk Vodka, Vodka of Finland -alkoholijuoman valmistaminen perustuu kotimaiseen vilja ja/tai peruna raaka-aineeseen, joka hiivalla käyttämällä ja tislaamalla valmistetaan maatalousperäiseksi etyylialkoholiksi. Vodkan valmistus täytyy tapahtua kokonaan Suomessa, mutta vodkan pullotus voidaan tehdä Suomen ulkopuolella. Vodkan alkoholipitoisuus on oltava vähintään 37,5 til-%. Tuotteen tulee täyttää EU:n tislatuille alkoholijuomille asetuksessa 2019/787 asetetut vaatimukset.

Suomalainen Marjalikööri, Suomalainen Hedelmälikööri, Finsk Bärlikör, Finsk Fruktlikör, Finnish berry liqueur ja Finnish fruit liqueur on vähintään 15 til-% alkoholijuoma, jossa sokeripitoisuus on vähintään 100 g/l (kirsikoissa väh. 70g/l). Likööriä koskevat yleiset vaatimukset on esitetty tislattuja alkoholijuomia koskevassa EU:n asetuksessa 2019/787. Tuotteen erityisyys perustuu raaka-aineena käytettyihin suomalaisiin marjoihin ja hedelmiin, niiden tulee olla Suomessa viljeltyjä tai Suomessa luonnonvaraisina kasvaneita. Uttamisessa käytetään maatalousperäistä etyylialkoholia tai - tislettä, sen ei tarvitse olla suomalaista.

[Tarkemmat määritykset Suomalaiselle Vodkalle, Suomalaiselle Marja- ja Hedelmäliköörille löytyvät EU:n ylläpitämästä eAmbrosia – EU:n maantieteellisten merkintöjen rekisteristä.](#)

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto, Valvira

Ratapihantie 9, 00520 Helsinki
PL 43, 00521 Helsinki
Ounasjoentie 6, 96200 Rovaniemi

Puhelin 0295 209 111
kirjaamo@valvira.fi
valvira.fi